

Wat als 'thuis' gescheiden is?

Tekening: Sjors, 11 jaar

(Van Oostrom, 2017)

Een onderzoek naar de gewenste ondersteuning
voor jongeren met gescheiden ouders

Nynke Lubberink & Susanne Vink

Projectresultaat

Wat als 'thuis' gescheiden is?

Een onderzoek naar gewenste ondersteuning voor jongeren met gescheiden ouders

PROJECTRESULTAAT

Nynke Lubberink - 549469

Susanne Vink - 547823

Docent: Neeltje Zegers

Beoordelaar: Elske van Oostaijen

Opdrachtgevers: Riesje Paulissen & Lianne van de Wiel

Dit onderzoek is verricht ten behoeve van het studieonderdeel 'Onderzoek en Innovatie' van de opleiding pedagogiek aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Elst, gemeente Overbetuwe & STMR

Juni 2018

Inhoudsopgave

H1. Productverantwoording	3
1.1 Totstandkoming van het product	3
1.2 Het product	3
1.3 Verantwoording.....	3
H2. Implementatieplan.....	5
2.1 Inleiding	5
2.2. Activiteiten	6
2.3 Randvoorwaarden.....	8
Literatuurlijst.....	10

H1. Productverantwoording

1.1 Totstandkoming van het product

Zoals in de conclusie van het onderzoeksrapport beschreven is, zijn er verschillende belangrijke aandachtspunten ten aanzien van het aanbieden van ondersteuning voor jongeren met gescheiden ouders. Om de conclusies te combineren met de wensen van het SKT, is er een brainstorm geweest met R. Paulissen (opdrachtgever) en L. Cino (medewerker SKT). Tijdens deze bijeenkomst zijn de resultaten en conclusies besproken en nagedacht over een mogelijk product, dat passend en haalbaar is binnen de organisatie.

Uit de brainstormbijeenkomst is gebleken dat er vanuit het SKT behoefte is aan een adviesnota, waarin concrete adviezen en handvatten worden opgenomen om de conclusies en aanbevelingen vanuit het onderzoeksrapport in praktijk om te zetten. Met het advies over ondersteuningsaanbod wil het SKT tegemoet komen aan de wensen van jongeren met gescheiden ouders. Tijdens de brainstorm zijn enkele punten belangrijk gebleken die opgenomen moeten worden in het advies. Dit betreffen onder andere suggesties voor een programma; aantal bijeenkomsten, wat wordt aangeboden, op welke manier, frequentie en de communicatiemiddelen waarmee het ondersteuningsaanbod kenbaar gemaakt kan worden. Daarnaast is de haalbaarheid van de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport bekeken, waarbij rekening is gehouden met welke medewerkers of externe professionals ingezet moeten worden. Hieruit blijkt dat een aantal punten (voorlopig) niet haalbaar zullen zijn: het voortdurende karakter, het individuele inloopspreekuur en het inzetten van professionals blijken voor de gemeente niet haalbaar gezien het veel tijd en geld vraagt.

1.2 Het product

Het product dat ontwikkeld is, is een adviesnota, waarin de belangrijkste punten zijn opgenomen die, naar aanleiding van de onderzoeksresultaten, kunnen worden uitgevoerd om een passend aanbod voor jongeren met gescheiden ouders aan te bieden. De aanbevelingen zijn aangepast op de haalbaarheid in de praktijk. Het betreft een advies aan het SKT, waarbij de keuzes wat betreft de daadwerkelijke uitvoering van ondersteuning bij hen ligt, omdat er vanuit hen gekeken zal worden naar factoren zoals benodigde uren, medewerkers en eventuele subsidies. Hierbij wordt samengewerkt met enkele organisaties zoals ForteWelzijn en STMR.

1.3 Verantwoording

De adviesnota is zo ontwikkeld, dat deze los van het onderzoek gelezen kan worden door betrokken medewerkers. De adviesnota bestaat uit adviesopties, deze zijn gebaseerd op de uitkomsten van het onderzoeksrapport; individuele ondersteuning, groepsondersteuning,

internetondersteuning, bereikbaarheid en school. Er is een programma beschikbaar (Zandkastelen!) dat volgens het Nederlands Jeugdinstituut voldoende onderbouwd is, echter omdat deze niet voldoet aan de behoeften van jongeren in combinatie met het feit dat de gemeente vraaggericht ondersteuning wil aanbieden, is ervoor gekozen om deze niet in te zetten en een adviesnota op te stellen aan de hand van de uitkomsten van het onderzoek. De interventies zijn gericht op preventieve hulp om op deze manier de eigen kracht van jongeren te vergroten. Het benutten van de eigen kracht van de jongeren zorgt voor een sterke basis. Hierdoor zijn jongeren in staat problemen tijdens het opgroeien (zoveel mogelijk) zelf op te lossen. Samen met het netwerk kunnen zij opzoek naar mogelijkheden en oplossingen. Belangrijk hierbij is hoe steviger het sociale netwerk, hoe groter de kans dat de jongere grip houdt op zijn leven (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.-a).

Individuele ondersteuning

Bij individuele ondersteuning wordt gewerkt vanuit autonomie en het ontwikkelvermogen van de cliënt (Marnix onderwijscentrum, z.d.). Voor individuele ondersteuning is de concrete eindoptie om een buddy-systeem op te zetten waarin ervaringsdeskundigen jongeren met gescheiden ouders één-op-één ondersteunen. Dit heeft een informeel karakter waardoor de drempel om hulp te vragen verlaagd wordt.

Groepsondersteuning

Het blijkt dat het werken in een groepssetting meer efficiënt werkt ten opzichte van een individuele benadering. Daarnaast is een scheiding een beangstigende en onbekende situatie voor het kind, wanneer deze in een groep met lotgenoten een interventie aangeboden krijgt, normaliseert de ervaring. Een scheiding brengt als laatste ook moeilijk bespreekbare onderwerpen met zich mee. Kinderen blijken makkelijker te kunnen praten in een groep met lotgenoten dan in een één-op-één gesprek met een hulpverlener (Anthonijsz, Spruijt & Zwikker, 2015). Door de ondersteuning een informeel karakter te geven kan er emotionele veiligheid aan jongeren geboden worden. Helpend hierbij zijn energizers, een wandeling, (groeps-) activiteit of creatieve werkvorm zoals een spel of beeldende vorming. Door deze afwisselend aan te bieden, wordt een aantrekkelijk programma gecreëerd.

Een optie voor groepsondersteuning is om één keer per maand op een vaste dag aan het eind van de middag een inloopbijeenkomst te organiseren, waarbij elke bijeenkomst een vooraf kenbaar gemaakt thema heeft. Deze thema's zijn gebaseerd op de behoeften van jongeren zoals deze uit het onderzoek zijn gekomen. De jongeren zijn vrij om te komen wanneer zij daar behoefte aan hebben. Wanneer de bijeenkomsten beginnen te lopen kan er input vanuit de jongeren gevraagd worden voor de thema's. Daarnaast kan wanneer vanuit

het buddy-systeem blijkt dat er meer behoefte is aan groepsondersteuning vanuit dit perspectief een groep opgestart worden.

Internet

Het inzetten van internet als ondersteuning kan gedaan worden door een buddy-systeem te creëren, waarbij gekozen kan worden voor vrijwilligers van buitenaf of ervaringsdeskundige medewerkers. Daarnaast kan er een forum opgestart worden of een informatiecontactmogelijkheid voor jongeren aangeboden worden, waarbij een chat of mailadres opties zijn.

Scholen

Docenten/mentoren moeten op een informele manier betrokken zijn bij de jongeren en tevens betekent dit dat docenten op de hoogte moeten zijn van ontwikkelingen rondom de situatie van de jongere, scheidingen en het ondersteuningsaanbod. Zo kunnen jongeren zelf bepalen of en welke ondersteuning ze opzoeken. Concreet betekent dit dat er voor docenten een bijeenkomst moet worden georganiseerd, het liefst op de school zelf, waarbij vanuit ervaringsdeskundigen/professional (zoals maatschappelijk werker van het SKT) aandacht wordt besteed aan de signalering van problemen, lichte begeleiding van jongeren op school en ondersteuningsmogelijkheden.

Bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid van ondersteuning is van belang om de ondersteuning te laten slagen. Bereikbaarheid heeft te maken met overzicht; "wanneer iets makkelijk te overzien is" (Van Dale, z.d.). Wanneer internet ingezet kan worden als informatievoorziening wordt dit gezien als behulpzaam blijkt uit het onderzoek. Er moet één website komen met algemene informatie, meest gestelde vragen, mogelijkheid om vragen te stellen, verhalen met bijvoorbeeld eigen ervaringen van andere jongeren en mogelijkheden van ondersteuning. Zo kunnen jongeren op hun gemak lezen en hebben ze alle informatie binnen handbereik. Daarnaast zijn scholen, naast een goede vindplaats voor problematiek, een plek waar jongeren graag informatie willen over ondersteuningsmogelijkheden. De voorkeur gaat naar een gesprek met de mentor of een docent, omdat hier vertrouwen ligt en zij vragen kunnen beantwoorden. Echter een informatieblad zoals een flyer op school kan ook helpend zijn.

H2. Implementatieplan

2.1 Inleiding

De implementatie van de onderzoeksresultaten richt zich op het inzetten van de verkregen kennis en inzichten vanuit het onderzoeksrapport. Door de ontwikkeling van een adviesnota

kan Overbetuwe een passend aanbod opstarten om zo te voorkomen dat situaties escaleren en duurdere tweedelijns zorg nodig is. Jongeren worden door een passend aanbod sneller en gericht geholpen in het proces van de scheiding van hun ouders.

Belemmerende factoren voor de invoering van het aanbod voor de opdrachtgevers zijn voornamelijk organisatorisch: tijd, geld en capaciteiten (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.-a). Er moet tijd vrijgemaakt worden voor de bijeenkomsten en de uitvoering van het aanbod. Daarnaast speelt geld een rol, omdat het financiële plaatje binnen de begroting van de gemeenten moet passen. Bevorderend werkt daarentegen het belang van de innovatie die bij R. Paulissen en L. van de Wiel bekend is. Hierdoor zullen zij als 'champions' fungeren, waarmee ze zullen helpen om de innovatie door de besluitvormingsmolen te loodsen (Verhagen & Haarsma-den Dekker, 2014).

2.2. Activiteiten

De eerste stap van het implementatieproces zal plaatsvinden tijdens de presentatie van de onderzoeksresultaten, waarbij de medewerkers geïnformeerd zullen worden over de adviezen in de adviesnota, dit behoort volgens het Nederlands Jeugdinstituut (z.d.-a) tot de 'verspreidingsfase'. Tijdens deze fase worden betrokkenen geïnformeerd over de verandering.

Vanuit het SKT zijn L. Cino, A. van Ingen en H. Nijk aangewezen om in de praktijk verder gaan met de uitvoer van het adviesrapport. Samen met R. Paulissen en L. van de Wiel, de opdrachtgevers, zijn zij op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek. Als eerste is het van belang dat de adviesnota in praktijk omgezet gaat worden. Hiermee komt men volgens het Nederlands Jeugdinstituut (z.d.-a) in de adoptiefase. De adviezen over de vorm en inhoud van de ondersteuning zullen door R. Paulissen en L. van de Wiel worden bekeken, waarna zij, in overleg met L. Cino, A. van Ingen en H. Nijk zullen besluiten welke concrete activiteiten in het ondersteuningsaanbod als eerste in gang gezet kunnen worden. Dit zullen activiteiten zijn die binnen de bestaande middelen mogelijk zijn.

Tijdens de invoeringsfase, gaan de betrokkenen leren om te gaan met de verandering en deze daadwerkelijk uitvoeren (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.-a). Dit betekent dat de eerste activiteiten uitgevoerd gaat worden. Dit zijn bewust enkele activiteiten, zodat er op kleine schaal gekeken kan worden hoe dit uitpakt. Er zullen regelmatig evaluaties plaats moeten vinden om de voortgang van de ondersteuning te evalueren en bij te stellen. Deze evaluaties zullen zich richten op de opkomst bij de ondersteuning, de aansluiting van inhoud bij behoeften van jongeren, de inzet van medewerkers (capaciteiten) en financiën. Het is belangrijk om ook bij de doelgroep te evalueren hoe zij de ondersteuning ervaren, dit kan

gedaan worden door een vragenlijst of evaluatiebijeenkomst. Zo kan inzichtelijk worden gemaakt in hoeverre de innovatie succesvol is (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.-a).

Het is van belang om de verandering onderdeel te maken van het dagelijks werk, dit gebeurt in de borgingsfase (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.-a). Dit kan gedaan worden door maandelijks een vergadering waarin het proces in de gaten gehouden wordt en waarin verschillende perspectieven besproken worden. Tevens is het van belang elk aspect van het project te bekijken zodat het passend blijft voor zowel jongeren als medewerkers (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.-a).

Wanneer de ondersteuning blijkt te werken en er voldoende animo is vanuit de doelgroep, zal er, door R. Paulissen en L. van de Wiel, een overzicht gemaakt worden van de adviezen die voor de uitvoer meer vragen dan de bestaande middelen op dit moment kunnen bieden. Binnen de gemeente is de normale werkwijze dat er, wanneer er subsidiëring voor een project nodig is, een concreet plan wordt aangereikt met daarin de benodigde (financiële) middelen en een onderbouwing van het belang van het project. Omdat enkele van de voorgestelde adviezen subsidie nodig zullen hebben, zoals wanneer er professionals ingezet moeten worden, zal dit deel van het advies opgepakt worden door R. Paulissen en L. van de Wiel. Waarna door portefeuillehouder van de gemeente wordt besloten of er een subsidie voor toegekend kan worden.

Een implementatieproces loopt niet lineair (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.-a). Binnen de gemeente kan de implementatie van het adviesrapport zich in meerdere fasen tegelijk bevinden. Dit kan doordat de opdrachtgevers enthousiast zijn over de veranderingen en innovaties die de adviesnota met zich meebrengt, terwijl medewerkers van het SKT en STMR nog geïnformeerd moeten worden. De opdrachtgevers zitten dan al in de adoptiefase, terwijl de medewerkers nog in de verspreidingsfase zitten.

Activiteit	Wie	Tijdsplanning
Brainstormsessie 1 adviesrapport	Susanne, Nynke, R. Paulissen, L. Cino	17-05-2018
Brainstormsessie 2 adviesrapport	Susanne, Nynke, R. Paulissen & L. van de Wiel	30-05-2018
Aanwijzen eindverantwoordelijken	SKT	20-06-2018
Introductie adviesnota	Nynke en Susanne	20-06-2018
Adviesnota lezen	R. Paulissen en L. van de Wiel	Start: 20-06-2018
Bijeenkomst adviesnota,	R. Paulissen, L. van de Wiel, A.	Start: 20-06-2018

taakverdeling, verwachtingen en concrete eerste stappen uitwerken naar praktijk	van Ingen, H. Nijk en L. Cino	
Ondersteuningsaanbod uitvoeren	SKT, ForteWelzijn, STMR	03-09-2018
Eerste evaluatiemoment	R. Paulissen, L. van de Wiel, A. van Ingen, H. Nijk en L. Cino	01-10-2018
Tweede evaluatiemoment		01-11-2018
(Aangepast) ondersteuningsaanbod uitvoeren	SKT, ForteWelzijn, STMR	Start:15-10-2018
Proces subsidies ondersteuningsaanbod	R. Paulissen & L. van de Wiel	Start: 01-01-2019

2.3 Randvoorwaarden

Draagvlak

R. Paulissen en L. van de Wiel willen graag een adviesrapport met adviezen over innovaties rondom ondersteuning aan jongeren met gescheiden ouders. Verhagen & Haarsma-den Dekker (2014, p.202) zeggen over draagvlak creëren:

“Dan is het de kunst de rest van de organisatie op een goede manier ‘mee’ te krijgen (top-down). Medewerkers zitten doorgaans niet op veranderingen te wachten, en zijn gehecht aan de vertrouwde manier van werken. Veranderen betekent dus mensen uit hun comfortzone halen, en dat kan allerlei weerstand oproepen”.

Om ervoor te zorgen dat er gedurende het onderzoeksproces al een begin zou worden gemaakt aan het creëren van draagvlak en de implementatie succesvol zal zijn, zijn medewerkers gedurende het onderzoek betrokken geweest. L. Cino, A. van Ingen en H. Nijk van het SKT zijn bevraagd om het praktijkprobleem helder te krijgen vanuit meerdere perspectieven. Daarnaast is tijdens de ontwikkeling van het product, bijvoorbeeld bij de brainstormbijeenkomst, naast de opdrachtgever ook L. Cino van het SKT betrokken. Er zal voor de verandering en innovatie verdere aandacht aan draagvlak besteed moeten worden. Dit wordt gedaan door middel van een bijeenkomst waarin het adviesrapport wordt besproken, hierin zal ook voor de medewerkers duidelijk worden wat er van hen verwacht wordt. Doordat de inhoud van het advies aansluit op veranderingen die binnen het innovatieproject ‘Belangen van het kind centraal’, worden er raakvlakken aangetoond, wat het draagvlak positief zal beïnvloeden (Verhagen & Haarsma-den Dekker, 2014). Wanneer het ondersteuningsaanbod in de praktijk gaat werken, moet er voldoende draagvlak zijn,

zodat dit overgedragen kan worden aan de doelgroep van het ondersteuningsaanbod. Het ondersteuningsaanbod is uiteindelijk bedoeld om jongeren te ondersteunen, het is dan ook van belang dat zij het draagvlak delen met de medewerkers. Doordat er uitgegaan is van de behoefte van jongeren in het advies, is de verwachting dat het draagvlak door jongeren makkelijk gedeeld zal worden.

Tijd en capaciteit

Binnen de gemeente zijn er enkele organisaties actief van waaruit zowel capaciteit als tijd beschikbaar is om het ondersteuningsaanbod te gaan uitvoeren. Deze organisaties zijn onder andere het SKT, ForteWelzijn en STMR.

Financiële middelen

Binnen de implementatie moet de eerste opstart gemaakt worden zonder extra subsidies. Wanneer de ondersteuning een periode op gewenste manier uitgevoerd is, kunnen er subsidies aangevraagd worden. Dit is echter een lang proces en het is op dit moment niet bekend waar de subsidies in de toekomst naar toe zullen gaan. Hiervoor zal een goed onderbouwd verzoek ingediend moeten worden, waarna de portefeuillehouder van de gemeente een besluit zal nemen over de toekenning.

Middelen

Voor de ondersteuning zullen materialen beschikbaar moeten zijn om deze te kunnen uitvoeren. Daarnaast moet er een ruimte beschikbaar zijn omdat een informeel karakter gewenst is, is het van belang goed uit te zoeken waar hier mogelijkheden voor zijn.

Literatuurlijst

Nederlands Jeugdinstituut (z.d.-a). *Implementatiewijzer*. Geraadpleegd op 29 mei 2018, van <https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Implementatie/Implementatiewijzer>

Nederlands Jeugdinstituut (z.d.-b). *Mogelijke effecten van echtscheiding op het kind*. Geraadpleegd op 20 februari 2018, van <https://www.nji.nl/Mogelijke-effecten-van-echtscheiding-op-het-kind>

Van Dale (z.d.). *Betekenis 'overzicht'*. Geraadpleegd op 31 mei 2018, van <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/overzicht#.WxAEckiFPIU>

Van Oostrom, M. (2017). *Belang van het kind centraal. Minder vechtscheidingen in Overbetuwe. (Innovatieprojectplan)*. Tiel: STMR

Verhagen, P. & Haarsma-den Dekker, C. (2014). *Ondernemen en innoveren in zorg en welzijn: van signaal tot succesverhaal*. Bussum: Coutinho